

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความจริงใจของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ปฏิบัติราชการในปีการศึกษา 2536 จำนวน 924 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นหลายขั้นตอน (Multistage Stratified Random Sampling) แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 7 กลุ่ม กลุ่มละ 132 คน คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 1 มีข้อกระทงทางบวกทุกข้อ คิดเป็น 100% กลุ่มที่ 2 ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 2 มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็น 75% ต่อ 25% กลุ่มที่ 3 ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 3 มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็น 67% ต่อ 33% กลุ่มที่ 4 ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 4 มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบจำนวนเท่ากัน คิดเป็น 50% ต่อ 50% กลุ่มที่ 5 ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 5 มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็น 33% ต่อ 67% กลุ่มที่ 6 ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 6 มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็น 25% ต่อ 75% และ กลุ่มที่ 7 ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 7 มีข้อกระทงทางลบทุกข้อ คิดเป็น 100% ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระคือ แบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน จำนวน 7 รูปแบบ ตัวแปรตาม คือ ความจริงใจในการตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์ซึ่งวัดจากความคงเส้นคงวาในการตอบแบบสอบถามคู่ขนานจำนวน 12 คู่ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเรื่อง "ทัศนคติของครูต่อการเมืองไทย" ซึ่งนำมาจากแบบสอบถามเรื่อง "ทัศนคติต่อการเมือง" ของ อุเทน ปิฎญญา จำนวน 48 ข้อ และเพิ่มข้อกระทงที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกันจำนวน 12 ข้อ และจัดสลับข้อกระทงเหล่านั้นเข้าในแบบสอบถาม โดยวิธีการสุ่มอย่างมีระบบ ช่วงห่างเท่ากับ 5 ข้อ ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามให้มีจำนวน 6 หน้า แต่ละแบบมีลักษณะในการวางข้อกระทงแตกต่างกันตามสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบ และระบุว่า "โปรดส่งคืนโดยเร็วที่สุดจะเป็นพระคุณยิ่ง" ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งจดหมายแจ้งให้กลุ่มตัวอย่าง

ทุกกลุ่มทราบล่วงหน้าว่าจะขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้นทำการส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ตามที่อยู่ที่โรงเรียนพร้อมกัน รวมใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 46 วัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยแบบมีชัณภูมิ เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่ามีชัณภูมิ เลขคณิตของคะแนนความคงเส้นคงวาในการตอบแบบสอบถาม ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติเซฟเฟ

ข้อค้นพบ

ผลของการศึกษาเปรียบเทียบความจริงใจของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน ภายในระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 46 วัน ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบดังนี้

1. ครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตอบแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน ด้วยความจริงใจในระดับสูงที่สุดคล้อยกัน กล่าวคือ โดยเฉลี่ยพิสัยของคะแนนความจริงใจอยู่ระหว่าง 10.30 ถึง 10.56 หรือประมาณร้อยละ 86 ถึง ร้อยละ 88 และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายในทุกกระทงรวมกันต่ำกว่าร้อยละ 15 ในทุกกลุ่ม

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนความจริงใจของครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการตอบแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกันทั้ง 7 รูปแบบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตอบแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน ด้วยความจริงใจทั้งในระยะก่อนและหลังการติดตาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ค่าเฉลี่ยคะแนนความจริงใจในการตอบแบบสอบถามก่อนระยะการติดตาม สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความจริงใจในการตอบแบบสอบถามหลังระยะการติดตามอย่างมีนัยสำคัญ

4. อัตราการตอบกลับแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบ ต่างกันของครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ มีอัตราการตอบกลับประมาณร้อยละ 76 ถึง ร้อยละ 89 และเมื่อทดสอบความแตกต่าง ของสัดส่วนเป็นรายคู่ พบว่า สัดส่วนการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 1 กับ รูปแบบที่ 6 และกลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 5 กับ รูปแบบที่ 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ กล่าวคือ สัดส่วนการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 1 สูงกว่า กลุ่มที่ ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 6 และ สัดส่วนการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 5 สูงกว่า กลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 6

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตอบแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและ ทางลบต่างกันด้วยความจริงใจในระดับสูงที่สุดคล้อยกัน กล่าวคือโดยเฉลี่ยพิสัยของคะแนน ความจริงใจอยู่ระหว่าง 10.30 ถึง 10.56 หรือประมาณร้อยละ 86 ถึง ร้อยละ 88 และมีค่า สัมประสิทธิ์การกระจายในทุกกระษะรวมกัน พบว่ามีค่าต่ำกว่าร้อยละ 15 ในทุกกลุ่ม ที่เป็นเช่นนั้น อาจเป็นเพราะว่า ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเรื่อง "ทัศนคติของครูต่อการเมืองไทย" เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกเนื้อหาเรื่องเกี่ยวกับการเมืองไทย ก็เพราะว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ โดยเฉพาะครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งใน ปัจจุบันครู-อาจารย์ระดับประถมศึกษาเป็นกลุ่มหนึ่ง ที่มีการเคลื่อนไหวและตื่นตัวทางการเมืองสูง เห็นได้จากการที่มีการจัดตั้งเป็นชมรมครูในแต่ละภาคเพื่อพิทักษ์สิทธิของครู-อาจารย์ และครู- อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษาต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ในการเลือกตั้งครู-อาจารย์ จะได้รับเลือกให้เป็นกรรมการในการเลือกตั้งเสมอ ทำให้ครู-อาจารย์ ต้องมีความสนใจ ในเรื่องการเมือง ประกอบกับช่วงที่ทำการวิจัยนี้สภาพเหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย กำลังเกิดปัญหา กล่าวคือ เกิดความขัดแย้งระหว่างพรรครัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน โรงเรียน ประถมศึกษาในภาคใต้ถูกวางเพลิง สถานีรถไฟและรางรถไฟสายใต้ถูกวางระเบิด เกิดปัญหา ขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ ปัญหาการจราจรติดขัดในกรุงเทพมหานคร เป็นต้น เหตุการณ์ดังกล่าว

ส่งผลทำให้ประชาชนต้องได้รับความเดือนร้อน เสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สิน แต่รัฐบาลก็ยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ประชาชนส่วนใหญ่จึงหันมาสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมืองกันมาก โดยเฉพาะ ครู-อาจารย์ ในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีความเคลื่อนไหวทางการเมืองสูงอยู่แล้วเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นจึงน่าจะส่งผลให้ครู-อาจารย์ เพิ่มความสนใจในเรื่องทางการเมืองมากขึ้น เมื่อเกิดความสนใจก็ย่อมจะมีความตั้งใจและพิถีพิถันในการตอบแบบสอบถามที่ได้รับมากขึ้น จะเห็นได้จาก มีกลุ่มตัวอย่างเขียนเสนอแนะว่า ควรมีช่องสำหรับให้เขียนเสนอความคิดเห็นด้วย เมื่อพิจารณาในด้านกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกครู-อาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งกลุ่ม ครู-อาจารย์ดังกล่าวจัดว่าเป็นกลุ่มที่ไม่ค่อยได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ซึ่งจากผลงานวิจัยที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2533 ถึง 2536 ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยโดยทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มครู-อาจารย์ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จากเหตุผลที่กลุ่มครู-อาจารย์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาไม่ค่อยได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนั้น อาจทำให้เมื่อกลุ่มครู-อาจารย์ดังกล่าวได้รับเลือกให้เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีความยินดีและตั้งใจตอบแบบสอบถาม โดยจะเห็นได้จากมีกลุ่มตัวอย่างเขียนข้อความมากับแบบสอบถามว่า ดีใจมากและยินดี ที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ให้ข้อมูล และมีบางส่วนเขียนถามรายละเอียดส่วนตัวของผู้วิจัย โดยให้เหตุผลว่าโอกาสหน้าจะขอความร่วมมือและขอคำปรึกษาในการทำงานวิจัยของกลุ่มตัวอย่างเอง และเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยควบคุมลักษณะการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าทุกกลุ่ม ซึ่งเหตุผลที่ผู้วิจัยแจ้งให้ทราบล่วงหน้าก็เพราะว่า ผลงานวิจัยจะมีความน่าเชื่อถือมากหรือน้อยแค่ไหนนั้น องค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงก็คือ ความเป็นตัวแทนของแบบสอบถามและความจริงจังในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งจากงานวิจัยของ NEU พบว่า แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนประมาณร้อยละ 90 ถึงจะเป็นตัวแทนของประชากร (อ้างถึงใน อุทุมพร จามรمان, 2530) และจากงานวิจัยของ สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ์ (2531) พบว่า อัตราการตอบกลับแบบสอบถามในกลุ่มที่ได้รับการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบล่วงหน้า เพื่อให้ได้จำนวนของแบบสอบถามที่เป็นตัวแทนและนำมาศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ แต่เนื่องจากบุคลิกภาพของคนไทยมีความเกรงใจเป็นลักษณะเด่น (Blanchard, 1958) และข้อค้นพบของ

วีระยุทธ วิเชียรโรติ และนวลเพ็ญ วิเชียรโรติ (2513) ที่พบว่า คนไทยมีความเกรงใจสูงและชอบช่วยเหลือผู้อื่น ไม่กล้าทำให้ผู้อื่นผิดหวัง และการแจ้งให้ทราบล่วงหน้ายังเป็นการแสดงมารยาทที่ดีของผู้วิจัย เป็นการแนะนำตัวเองและขอความร่วมมือล่วงหน้า เป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง และจากงานวิจัยของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และสุธีรา ภัทรราชูวรรณ (2533) พบว่า การแจ้งให้ทราบล่วงหน้ามีผลทำให้ความจริงใจในการตอบแบบสอบถามสูงกว่าไม่มีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้กลุ่มตัวอย่างยินดีให้ความร่วมมือและตอบด้วยความตั้งใจ จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว ทำให้การวิจัยในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากครู-อาจารย์ในการตอบแบบสอบถาม และตอบด้วยความจริงใจสูงที่สอดคล้องกันทุกกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนนความจริงใจของครู-อาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการตอบแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้

2. จากข้อค้นพบในข้อที่ 1 ส่งผลให้ ค่าเฉลี่ยคะแนนความจริงใจของครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการตอบแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกันทั้ง 7 รูปแบบทุกกลุ่มอยู่ในระดับสูงมาก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่า ceiling effect ซึ่งไม่สอดคล้องกันสมมติฐานในการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ครู-อาจารย์ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี เนื้อหาของแบบสอบถามซึ่งเป็น เรื่องทางการเมือง เป็นเรื่องที่ครู-อาจารย์ในระดับประถมศึกษาให้ความสนใจ และครู-อาจารย์มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องทางการเมืองสูง กลุ่มครู-อาจารย์ในระดับประถมศึกษาไม่ค่อยเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเท่ากับครู-อาจารย์ในระดับมัธยมศึกษาและเหตุผลสุดท้ายมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าทุกกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการตอบ ตัวแปรดังกล่าว ทำให้ครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษาให้ความสนใจตอบแบบสอบถามอย่างจริงจัง ตอบอย่างพิถีพิถันโดยไม่คำนึงถึงว่าข้อความที่ตอบนั้นจะเป็นข้อความทางบวกหรือทางลบ ซึ่งทำให้ข้อความในทางบวกหรือทางลบไม่ส่งผลต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถามของ ครู-อาจารย์ระดับประถมศึกษา

3. จากการวิจัยที่พบว่า ครู-อาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตอบแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและ

ทางลบต่างกัน ด้วยความจริงใจทั้งในระยะก่อนและหลังการติดตาม โดยที่ค่าเฉลี่ยคะแนนความจริงใจในการตอบก่อนระยะการติดตาม สูงกว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความจริงใจในการตอบหลังระยะการติดตามอย่างมีนัยสำคัญนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ สุธีรา ภัทรายุทธวรรณ (2533) ที่พบว่า ความจริงใจในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ในระยะก่อนการติดตาม สูงกว่า ความจริงใจในการตอบแบบสอบถามหลังการติดตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ อัญญา สุภานุสร (2536) ที่พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถาม ที่ได้จากการประมาณค่าโดยใช้ข้อความที่คุ้นชานกันก่อนระยะการติดตาม สูงกว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามหลังการติดตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. จากผลการวิจัยที่เป็นผลพลอยได้ พบว่า อัตราการตอบกลับแบบสอบถาม ของครู-อาจารย์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการ ตอบแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน 7 รูปแบบ ในทุกระยะรวมกัน สัดส่วนอัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 6 กับกลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 5 และรูปแบบที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ กลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 1 มีข้อกระทงทางบวกทุกข้อ และกลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 5 มีสัดส่วนข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็น 33% ต่อ 67% มีสัดส่วนของอัตราการตอบกลับสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับแบบสอบถามรูปแบบที่ 6 ที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็น 25% ต่อ 75% ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ O'Neill ที่ว่า การตั้งคำถามแบบมีทิศทางมีผลต่อคำตอบ โดยที่คนส่วนใหญ่จะตอบเห็นด้วยกับคำถามทางบวกมากกว่าคำถามทางลบและตอบในทิศทางที่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม (อ้างถึงใน รุ่งนภา พุ่มพฤษ์, 2534) และเนื่องจากข้อคำถามทางบวกเป็นข้อคำถามที่ทำให้ผู้ตอบมีความรู้สึกที่ดีในการตอบและสามารถตอบให้สอดคล้องกันได้ง่ายกว่าข้อคำถามทางลบซึ่งต้องพิจารณามาก

สรุปข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ สัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบไม่มีผลต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม แต่ระยะในการติดตามมีผลต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถามโดยที่ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามก่อนระยะติดตามมีความจริงใจในการตอบมากกว่ากลุ่มที่ตอบแบบสอบถามหลังระยะการติดตาม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากข้อค้นพบของการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ถ้ายึดเกณฑ์ในเรื่องของความจริงจังในการตอบแบบสอบถามเป็นหลัก งานวิจัยที่ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นครู-อาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองไทย และมีวิธีตรวจสอบความจริงจังโดยถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบข้อกระทงคู่ขนานได้คะแนนต่างกันไม่เกิน 1 คะแนน ถือว่ากลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยความจริงจังและจะได้คะแนนความจริงจัง 1 คะแนน แต่ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบข้อกระทงคู่ขนานได้คะแนนต่างกันเกิน 1 คะแนน ถือว่าไม่มีความจริงจังในการตอบซึ่งจะไม่ได้คะแนน จะพบว่า สามารถเลือกใช้แบบสอบถามที่มีสัดส่วนของจำนวนข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็น 100% ต่อ 0%, 75% ต่อ 25%, 67% ต่อ 33%, 50% ต่อ 50%, 33% ต่อ 67%, 25% ต่อ 75% หรือ 0% ต่อ 100% รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งก็ได้ เพราะทุกรูปแบบมีความจริงจังในการตอบไม่แตกต่างกัน

แต่ถ้ามีวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาในด้านของอัตราการตอบกลับด้วย จากข้อค้นพบของงานวิจัยครั้งนี้พบว่า มีรูปแบบของแบบสอบถามที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบต่างกัน 2 รูปแบบ ที่มีอัตราการตอบกลับอยู่ในระดับสูง คือ แบบสอบถามรูปแบบที่ 1 ที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็น 100% ต่อ 0% และแบบสอบถามรูปแบบที่ 5 ที่มีสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบเป็น 33% ต่อ 67% ซึ่งสามารถที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเพื่อเพิ่มอัตราการตอบกลับได้

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามควรจะให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามกลับโดยไม่ต้องมีการติดตาม เพราะว่า ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครู-อาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามก่อนการติดตามมีความจริงจังในการตอบสูงกว่าครู-อาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามหลังการติดตาม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. ควรทำการเปรียบเทียบเนื้อหาของแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือ ระหว่างเนื้อหาที่น่าสนใจกับเนื้อหาที่ไม่เป็นที่น่าสนใจว่าจะทำให้สัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบที่ต่างกันมีผลต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถามหรือไม่
2. ควรทำการศึกษาถึงวิธีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า กับสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบที่ต่างกันว่าจะมีผลต่อความจริงใจมากน้อยเพียงใด
3. ควรศึกษาวิธีการจัดวางข้อกระทงทางบวกและทางลบบลงในแบบสอบถาม ด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น จัดวางข้อกระทงแบบ 1:1, 2:1, 3:2, 3:1 ฯลฯ ว่าสัดส่วนของข้อกระทงทางบวกและทางลบที่ต่างกัน ที่มีวิธีการจัดวางในรูปแบบต่างกันจะมีผลต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถามหรือไม่